

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з наукової роботи
Задорожний З.-М. В.

« 14 » 09 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни
«БЕЗПЕКА ЕКОНОМІЧНИХ АГЕНТІВ»

рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)
галузь знань – 07 Управління та адміністрування
спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-наукова програма – Фінанси, банківська справа та
страхування

Тернопіль – ТНЕУ
2019

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Безпека економічних агентів»

1. Опис навчальної дисципліни

Дисципліна – «Безпека економічних агентів»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	галузь знань 07 та Управління адміністрування	Статус дисципліни Вибіркова дисципліна з циклу професійної підготовки Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 2	спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування	Рік підготовки <i>Денна – 1</i> <i>Заочна - 1</i> Семестр: <i>Денна – 2</i> <i>Заочна - 2</i>
Кількість змістових модулів – 2	рівень вищої освіти – третій (освітньо- науковий)	Лекції: <i>Денна – 15 год.</i> <i>Заочна – 6 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 15 год.</i> <i>Заочна – 6 год.</i>
Загальна кількість годин – 150		Самостійна робота: <i>Денна – 120 год.</i> <i>Заочна – 138 год.</i>
		Вид підсумкового контролю – <i>залік</i>

2. Мета і завдання вивчення дисципліни «Безпека економічних агентів»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою дисципліни є підготовка професійно-компетентного, практично-зорієнтованого, висококваліфікованого та конкурентоспроможного фахівця з високим рівнем розвитку у сфері системи забезпечення безпеки, шляхом формування системи знань, вмінь та професійних навичок для розв'язання сучасних завдань та дослідницько-інноваційних аспектів в контексті зміцнення безпеки економічних агентів.

2.2. Передумови для вивчення дисципліни.

Перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше: емпіричні методи у наукових дослідженнях, інформаційно-аналітичні технології в наукових

пошуках, теорія і практика фіскальної консолідації, податки і фіскальна політика, монетарне управління економікою.

3. Програма навчальної дисципліни «Безпека економічних агентів»:

Змістовний модуль 1. Концептуально-методологічні засади безпеки економічних агентів

Тема 1. Теоретико-концептуальні аспекти безпеки економічних агентів

Сутнісна характеристика поняття «економічна безпека підприємства». Мета та основні цілі безпеки економічних агентів. Змістовно-типологічна характеристика чинників, що формують відповідний рівень економічної безпеки підприємства. Структурні загрози безпеки економічних агентів. Міжнародний досвід забезпечення економічної безпеки підприємницької діяльності.

Література: 1; 9; 10; 13; 17; 23; 25.

Тема 2. Система управління безпекою економічних агентів

Концептуальний підхід системи безпеки економічних агентів. Об'єкти та суб'єкти безпеки економічних агентів. Сучасна прагматика «політики безпеки підприємства». Стратегія і тактика забезпечення безпеки економічних агентів. Функції безпеки економічних агентів. Принципи забезпечення безпеки економічних агентів. Режим функціонування системи безпеки економічних агентів. Концепція безпеки економічних агентів.

Література: 3; 5; 8; 10; 11; 13; 21; 27; 28.

Тема 3. Структурно-функціональні складові безпеки економічних агентів

Поняття індикаторів і складових структури безпеки економічних агентів. Безпека фінансової складової підприємницької діяльності. Безпека економічних агентів в інтелектуальній і кадровій сферах. Безпека підприємства у техніко-технологічній сфері. Безпека економічних агентів в політико-правовій сфері. Правовий захист комерційної таємниці економічних агентів. Безпека економічних агентів в інформаційній сфері. Безпека економічних агентів в екологічній сфері. Безпека економічних агентів у силовій сфері. Ринкова складова безпеки економічних агентів.

Література: 1; 5; 7; 14; 26; 29.

Тема 4. Методика оцінювання безпеки економічних агентів

Комплекс методичних підходів щодо оцінювання безпеки економічних агентів. Індикаторний метод оцінювання економічної безпеки підприємства. Оцінювання економічної безпеки підприємства методами економіко-математичного моделювання. Метод оцінювання економічної безпеки підприємства за показниками прибутку. Метод оцінювання економічної

безпеки підприємства за показниками чистого доходу. Метод формування інтегрального показника за видами діяльності підприємства. Метод формування інтегрального показника за ресурсно-функціональним підходом. Аналіз недоліків та переваг найбільш поширених методів оцінювання економічної безпеки підприємства.

Література: 4; 6; 14; 15; 20; 21; 23; 30.

Змістовний модуль 2. Структурно-функціональний підхід щодо зміцнення безпеки економічних агентів

Тема 5. Організаційно-економічний механізм зміцнення безпеки економічних агентів

Стратегічні орієнтири щодо зміцнення безпеки економічних агентів. Конфлікт інтересів в системі контролю економічних агентів та способи його вирішення. Способи захисту від економічного шпигунства. Стратегічне програмування забезпечення безпеки економічних агентів в Україні.

Література: 1; 3; 9; 10; 19; 22; 26; 28.

Тема 6. Рейдерство як основна загроза безпеці економічних агентів

Поняття та ознаки рейдерства в сучасному економічному просторі функціонування економічних агентів. Етапи здійснення рейдерських операцій в системі бізнесу. Види рейдерських захоплень економічних агентів. Основні форми і способи здійснення рейдерства та протидія рейдерським атакам бізнесу. Антирейдерство як основна передумова стратегії протидії економічній злочинності підприємницьких структур. Ділова (корпоративна) розвідка в системі безпеки економічних агентів.

Література: 1; 3; 10; 20; 24; 25; 29.

Тема 7. Результативність управління безпекою економічних агентів

Гармонізація інтересів стейкхолдерів як підґрунтя забезпечення результативності управління безпекою економічних агентів. Оцінювання результативності управління безпекою економічних агентів.

Література: 4; 6; 9; 15; 17; 26; 27.

Тема 8. Безпека банківських установ як основна компонента економічних агентів: оцінка та діагностика, шляхи зміцнення

Основні методи проведення діагностики економічної безпеки банківських установ. Характеристика показників безпеки банківської системи. Фінансовий моніторинг в банку як інструмент економічної безпеки. Заходи щодо вдосконалення управління комплексною системою забезпечення економічної безпеки банківських установ.

Література: 1; 5; 10; 18; 23; 27.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Безпека економічних агентів»

(денна форма навчання)

	Кількість годин	
	Аудиторні години	Самостійна робота
Змістовний модуль 1. Концептуально-методологічні засади безпеки економічних агентів		
Тема 1. Теоретико-концептуальні аспекти безпеки економічних агентів	4	15
Тема 2. Система управління безпекою економічних агентів	4	15
Тема 3. Структурно-функціональні складові безпеки економічних агентів	4	15
Тема 4. Методика оцінювання безпеки економічних агентів	4	15
Змістовний модуль 2. Структурно-функціональний підхід щодо зміцнення безпеки економічних агентів		
Тема 5. Організаційно-економічний механізм зміцнення безпеки економічних агентів	4	15
Тема 6. Рейдерство як основна загроза безпеці економічних агентів	4	15
Тема 7. Результативність управління безпекою економічних агентів	4	15
Тема 8. Безпека банківських установ як основна компонента економічних агентів: оцінка та діагностика, шляхи зміцнення	2	15
Разом	30	120

(заочна форма навчання)

	Кількість годин	
	Аудиторні години	Самостійна робота
Тема 1. Теоретико-концептуальні аспекти безпеки економічних агентів	2	23
Тема 2. Система управління безпекою економічних агентів	2	23
Тема 3. Структурно-функціональні складові безпеки економічних агентів	2	23
Тема 4. Методика оцінювання безпеки економічних агентів	2	23

Тема 5. Організаційно-економічний механізм зміцнення безпеки економічних агентів	2	23
Тема 6. Результативність управління безпекою економічних агентів	2	23
Разом	12	138

5. Самостійна робота

	Тематика	К-сть годин	
		ДФН	ЗФН
1.	Методика ковзного середнього при економіко-математичному моделюванні системи безпеки економічних агентів.	5	5
2.	Організаційно-економічний механізм забезпечення безпеки банківських установ.	5	5
3.	Моделювання системи моніторингу безпеки економічних агентів на основі використання методу штучних нейронних мереж.	5	5
4.	Кластерний аналіз перспектив розвитку економічних агентів регіону та їх безпека.	5	5
5.	Імплементация інноваційних напрямів зміцнення безпеки економічних агентів в умовах конфліктних ситуацій.	5	5
6.	Нормативно-правове регулювання забезпечення безпеки економічних агентів: сучасний стан та перспективи розвитку.	5	5
7.	Правове регулювання порядку діяльності служби безпеки економічних агентів.	5	5
8.	Поняття та значення локальних нормативно-правових актів для регулювання діяльності служби економічної безпеки бізнесу.	5	5
9.	Безпека економічних агентів та загрози економічній безпеці регіону.	5	5
10.	Методологія оцінки правових контекстів безпеки економічних агентів.	5	5
11.	Організаційно-економічний механізм забезпечення ділової розвідки в сучасних умовах турбулентності економічних процесів.	5	5
12.	Побудова піраміди стратегій диверсифікованої безпеки економічних агентів: основні загрози та алгоритм забезпечення	5	5
13.	Стратегічні зміни в організації при забезпеченні безпеки економічних агентів.	5	5
14.	Мобілізація потенціалу організації для зміцнення безпеки економічних агентів.	5	5
15.	Типово-прикладні аспекти протидії рейдерським	5	5

	атакам: сучасний стан та міжнародний досвід.		
16.	Характеристика процесу результативності управління ута стратегічного контролю безпеки економічних агентів у фокусі викликів нової економіки.	5	7
17.	Розроблення рекомендаційних аспектів щодо зміцнення інформаційної безпеки економічних агентів.	5	7
18.	Розробка системи заходів формування первинного попиту на інноваційну продукцію в системі забезпечення безпеки економічних агентів.	5	7
19.	Управління системою безпеки економічних агентів: інноваційні контексти	5	7
20.	Аналіз ефективності методів державного регулювання і стимулювання інноваційної діяльності країни в контексті зміцнення економічної безпеки суб'єктів господарювання.	5	7
21.	Аналізування та прогнозна оцінка фіскального регулювання зовнішньоторговельної діяльності бізнесових структур: безпечний вимір.	5	7
22.	Стратегічні вектори розвитку формування механізму управління безпекою економічних агентів в сучасних посттрансформаційних умовах.	5	7
23.	Вплив злочинної діяльності на безпеку банківських установ в сучасних умовах макроекономічної нестабільності.	5	7
24.	Безпека економічних агентів та бізнес у фокусі викликів нової економіки	5	7
Разом		120	138

6. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Безпека економічних агентів» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- виступи на наукових заходах;
- залік.

7. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Безпека економічних агентів» визначається за шкалою оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	Відмінно	A (відмінно)
85-89	Добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Електронний варіант лекцій	1-8
2.	Індивідуальні завдання для самостійного виконання	1-8
3.	Тестові завдання	1-8

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Актуальні проблеми забезпечення економічної безпеки в Україні : *монографія* / за ред. Я. Я. Пушака та Я. С. Піцура. Львів : Ліга-Прес, 2017. 368 с.

2. Бойко О. В. Факторний аналіз індикаторів економічної безпеки машинобудівного комплексу країни. *Економіка: реалії часу*. 2016. № 3 (25). С. 30–37.

3. Варналій З. С., Онищенко С. В. Механізм попередження загроз економічній безпеці України. *Економічний часопис-XXI*. 2016. № 159. С. 20–25.

4. Вівчар О. І. Прагматизм прискорення бізнесу при моніторингу його економічної безпеки в контексті трансформаційних змін. *Сталий розвиток економіки. Міжнародний науково-виробничий журнал*. 1'2014 [23]. С. 194–199.

5. Вівчар О. І. Оцінка вартості майна та бізнесу: *навч. посіб.* Тернопіль: ФО-П Шпак В. Б., 2014. 163 с.

6. Григорук П. М., Хрущ Н. А. Методологічні засади моделювання системи забезпечення фінансово-економічної безпеки в умовах

невизначеності і багатомірності ринкового середовища. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2017. Вип. 1. С. 204–198.

7. Дьяченко О. А. Інноваційна складова економічної безпеки підприємства. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2015. № 12. С. 175.

8. Економічна безпека та фінансові розслідування: концепти, прагматика, інструментарій забезпечення : *колективна монографія*. / За заг. ред. д.е.н., доц. Вівчар О. І. Тернопіль: Економічна думка, 2019. 395 с.

9. Економічна та майнова безпека бізнесу: *навч. посіб.* / Б. М. Андрушків, Л. Я. Малюта. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2016. 180 с.

10. Колодяжна І. В., Букріна К. А. Економічна безпека в системі сталого функціонування підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Випуск 23, частина 1. 2019. С. 135-140.

11. Кравченко М. О. Методологічні засади системного аналізу економічної стійкості промислових підприємств. *Технологічний аудит та резерви виробництва*. 2016. № 1/3 (27). С. 84–89.

12. Лебедко С. А. Інтегральне оцінювання рівня економічної безпеки транспортних підприємств. *Бізнес Інформ*. Харків: Видавничий дім «ІНЖЕК», 2019. № 2. С. 259-266.

13. Меліхова Т. О. Економічна безпека підприємства: формування, контроль, ефективність : *монографія*. Херсон : Гельветика, 2018. 632 с.

14. Орлик О. В. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства та його основні складові. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2015. Вип. 2 (19). С. 222–232.

15. Попова А. О. Моніторинг стану фінансово-економічної безпеки України. *Вісник Запорізького національного університету*. Економічні науки. 2019. 1 (41). С. 132-138.

16. Теслюк Т. В. Аналіз динаміки функціонування багаторівневих систем з використанням моделей на підставі ієрархічних мереж петрі. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2018. Т. 28, № 8. С. 149–154.

17. Указ Президента України про рішення Ради національної безпеки та оборони України «Про стратегію національної безпеки України» від 06.05.2015 р. № 287/2015. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>

18. Харазішвілі Ю. М., Ляшенко В. І. Проблеми оцінки та інтегральні індекси сталого розвитку промисловості України з позицій економічної безпеки. *Економіка України*. 2017. № 2. С. 3–23.

19. Хто або що найбільше загрожує економічній безпеці України? URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2019/03/26/646431/>

20. Чаленко Н. В., Химич А. В. Шляхи запобігання внутрішнім загрозам фінансово-економічній безпеці підприємства. *Міжнародний науковий журнал*. 2015. №9. С.171-174.

21. Ярова Ю.О. Структура економічної безпеки підприємства в умовах кризи. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2016. № 13. С. 257–263.

22. Hryhoruk P. M., Khrushch N. A., Chuniak O. V. Conception of modeling the system of ensuring financial economic security. *Scientific Bulletin of Polissia*. 2019. Vol. 17. Issue 1. P. 158–165.

23. Avanesova N., Chuprin Y. Enterprise economic security: essential characteristics of the concept. *Innovative technologies and scientific solutions for industries*. 2017. No. 1 (1). P. 98–102. URL: https://www.researchgate.net/publication/324018972_ENTERPRISE_ECONOMIC_SECURITY_ESSENTIAL_CHARACTERISTICS_OF_THE_CONCEPT

24. Farion A., Dluhopolskyi O., Banakh S., Moskaliuk N., Farion M. and Ivashuk Y. Using Blockchain Technology for Boost Cyber Security. *International Conference “Advanced Computer Information Technologies”*. University of South Bohemia. Czech Republic. ACIT’2019. P. 452–455. URL: <https://ieeexplore.ieee.org/document/8780019>

25. Halibozek E., Kovacich G. The Manager’s Handbook for Corporate Security: Establishing and Managing a Successful Assets Protection Program, Second Edition 2017. Part II. The Corporate Security Manager. URL: <https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/B9780128046043000372?token=C17855F8F0D62409B28994D68DF0CE37C6A230F75415B03BC4DE83193D24FB5DF915D402C461FC1382AD08209A5ED09D>

26. Lavrentieva L., Anisimova O. Strategic Approaches to the Risk Management and their Influence on Economic Security of the Enterprise. *Journal of Modern Science*. 37/2018. 127–144.

27. Moskalenko, N., Romanenko, O., & Oliinyk, T. Approaches to enterprises’ financial and economic security management. *Economic Annals-XXI*. 2015. 7-8(1). P. 54–57. URL: http://soskin.info/userfiles/file/2015/7-8_1/Moskalenko_Romanenko_Oliinyk.pdf

28. Rushchyshyn N., Nikonenko U., Kostak Z. Formation of financial security of the enterprise based on strategic planning. *Baltic Journal of Economic Studies*. Vol. 3, No. 4, 2017. P. 231–237. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/download/239/pdf>

29. Vivchar O. Management system interpreting financial and economic security business in economic processes. *Mathematics education (Social Sciences)*. 2016. Vol. 11. no. 4. pp. 947–959.

30. Vivchar O., Kolesnikov A. Peculiarities of assessment technologies usage in the management of financial and economic security of enterprises. *Business Economics*. “Palgrave Macmillan Ltd.” 2016. Issue 4 (2), (October). Volume 51. pp. 393–398.